

Motion till riksdagen

1987/88:Fö11

av Lars Werner m. fl. (vpk)

med anledning av prop. 1987/88:142 om
lokalisering av kustbevakningens centrala och
regionala ledning och om lagändringar med
anledning av att kustbevakningen blir en egen
myndighet

Sammanfattning

I propositionen föreslås att den civila myndigheten kustbevakningen skall samlokaliseras med den militära myndigheten marinen.

Enligt vpk:s mening utgör detta ett hot mot kustbevakningens civila karaktär och försvårar dess kontakter med utländska civila parter. Samlokaliseringen kommer även att medföra omorganisation lokalt som innebär att kustbevakningens nuvarande sambandscentraler och kustposter i kust- och skärgårdsområden avbemannas. En åtgärd som dels strider mot vad riksdagen uttalade så sent som 1987, dels mot den särskilda skärgårdsförfattningen om "en levande skärgård".

Vpk yrkar avslag på propositionen och föreslår ett moratorium med avsikt att söka annan lösning som garanterar och utvecklar den civila verksamheten. Eventuell samlokalisering med civil part som exempelvis Stockholms, Göteborgs och Härnösands radio är bättre alternativ än propositionens förslag.

Tidigare beslut

I proposition 1986/87:95 om totalförsvaret föreslogs att kustbevakningen skulle bli egen civil myndighet under försvarsdepartementet och inom den militära utgiftsramen. Riksdagen beslutade enligt propositionen.

Vänsterpartiet kommunisterna motsatte sig förslaget. Skälen för detta var att vi ej såg de rationaliseringsvinster som påstods. De vinster som skulle erhållas genom samordning med marinen borde kunna erhållas på annat sätt som samtidigt stärkte kustbevakningens civila status. Riskerna för en "militarisering" av kustbevakningen i en framtid framstod för oss som överhängande med regeringsförslaget. Våra farhågor besannas ytterligare med den nu lagda propositionens förslag till central och regional lokalisering.

Kustbevakningens uppgifter

Enligt riksdagsbeslutet om kustbevakningen som egen civil myndighet skulle arbetsuppgifterna vara i stort oförändrade. Den nu föreliggande propositionen tar inte upp dessa frågor direkt, men genom den föreslagna

samlökaliseringen med marinen, framstår en annorlunda inriktning i framtiden som oundviklig. Framför allt undergrävs den civila karaktären. En anpassning till marinens arbetsuppgifter kommer att medföra en på sikt förändrad prioritering mellan civila och militära uppdrag. Det innebär att viktiga civila sjöbevakningsuppgifter som sjöräddning, gräns-, miljö- och fiskeövervakning etc. kan komma att åsidosättas för militära angelägenheter, exempelvis ubåtsjakt.

En militarisering av kustbevakningen strider mot den internationella folkrätten. Även om kustbevakningen formellt kommer att vara civil medför samlökaliseringen med marinen att kustbevakningens kontakter med utländska civila parter försvåras.

I partimotionen från vpk med anledning av propositionen om totalförsvaret anfördes:

Sverige har en unik tillgång i kust- och skärgårdsområdena. Dessa måste vi slå vakt om. Riksdagen har tidigare uttalat sig för ett bevarande av dessa genom att underlätta för fast bosättning och utkomst. Vikten av att hålla skärgården levande är alla eniga om, både från regionalpolitisk och säkerhetspolitisk utgångspunkt.

Den nuvarande uppbyggnaden av kustbevakningen med sambandscentraler, kustposter etc. utgör ett viktigt inslag i de kust- och skärgårdsnära regionerna. De samarbetar med lokala och regionala civila organ i övervakning av kusterna, för sjösäkerheten — både yrkes- och fritidsbåttrafiken, med sjuk- och hjälptransporter m. m. Tullfrågorna är också en viktig del i kustbevakningens arbetsuppgifter som undervärderas i propositionen. Fiskeövervakningen, med kontroll av kvoter, redskap och tillstånd, är idag en stor del av kustbevakningens arbetsuppgifter. Detta gäller såväl svenska som utländska fiskerifartyg. Dessa arbetsuppgifter och kontakter skulle väsentligt försvåras, och i många fall omöjliggöras, av en kustbevakning som uppfattas som en del i det militära försvaret. Erfarenheter från kustbevakningar i andra länder där liknande organisationsförhållanden genomförts — USA och Indien — har effekterna blivit att smuglingen ökat genom att kustbevakningens civila karaktär och organisation minskats. Andra uppgifter, som menligt inverkat på arbetet mot bl. a. knarksmuggling, har fått ta överhanden.

Den svenska kustbevakningens arbete med gräns- och fiskeövervakning har gett stora preventiva effekter mot smuggling och överträdelse av fiskeriöverenskommelser. Detta arbete kan komma att förspillas med den föreslagna organisationen.

Miljöskyddet är ytterligare en viktig del som kustbevakningen har ansvar och beredskap för. Även denna riskerar att försvagas genom att andra uppgifter, exempelvis ubåtsjakt, kan tvingas gå i första hand.

I propositionen framhålls fördelarna med utbyggnad av gemensamma centraler för övervakning, information och ledning för kustbevakningen och marinen, i likhet med den central som byggts upp i Malmö. Erfarenheterna av denna central leder tvärtom till att *inte* fortsätta med denna utbyggnad, än mindre låta denna modell bli normgivande för sambandet i hela landet. De civila uppgifterna har i detta försök kommit i andra hand och kan inte tillnärmelsevis jämföras med de fördelar som kustbevakningens nuvarande sambandscentraler ger. Även erfarenheterna från sambandscentralen i Visby är liknande.

Några sammantagna resursbesparingar har inte kunnat påvisas i dessa försök. Tvärtom har den militära delen svällt ut och den civila krympt. Med den föreslagna organisationen riskerar samtliga kustbevakningssambandscentraler att läggas ned och övertas av marinens sjöcentraler.

De farhågor som framförs i motionen besannas ytterligare med den nu liggande lokaliseringspropositionen.

Mot. 1987/88
Fö11

Lokaliseringen

I propositionen föreslås att kustbevakningen centralt skall lokaliseras till Karlskrona. De regionala ledningarna föreslås samlokaliserade med marinen i Härnösand i norr, i Göteborg i väst och Muskö eller Tullinge i öster. För södra distriktet föreslås lokalisering till Karlskrona. Även för lokaliseringen till Karlskrona, centralt och regionalt, ligger en samlokalisering med marinen i planerna. Skäl som anges är att kustbevakningen och marinen har mycket gemensamt beträffande sjöbevakningen. Sanningen är enligt en gjord undersökning, byggd på 1987 års statistik för de nuvarande fyra regionerna, att endast 2,2 % av kustbevakningens tillgängliga arbetstid för linje-personalen används till övervakning av militära arbetsområden.

Denna totala samlokalisering med marinen kommer utan tvekan att inverka menligt på kustbevakningens civila karaktär. Andra samlokaliseringsalternativ har avfärdats trots att de inte kan påstås vara dyrare än den föreslagna. Ur effektivitetssynpunkt måste inte kustbevakningen vara samlokaliserad med marinen. Marinens sjöledningssystem STINA går att länka till vilken annan lokalisering som helst. Kostnaderna härför är i sammanhanget små och utgörs av engångskostnader. Mellan 2,0 och 2,5 milj. kr. per regional enhet har framräknats av kustbevakningskommittén. Dessa siffror är dock inte oomstridda. Exempelvis framhåller SACO/SR:s Allmänna tjänstemannaförbund, SRAT, en kostnad i Stockholm till annan lokalisering till ca 1 milj. kr. med komplett datakraft. Detta skall vägas mot det faktum att rekrytering och utbildning av ny personal kommer att bli nödvändig och väsentligt kostsammare.

Genom lokaliseringen inom militärt område måste tillträde godkännas av militärvakt och även i stor utsträckning medföra eskort till den regionala enheten av kustbevakningen. Dessa förutsättningar ger vid handen att kustbevakningen kommer att betraktas som en del av marinen. Vid lokaliseringen på Muskö i Stockholms södra skärgård skall dessutom bergrum sprängas och även i andra fall kommer lokaliseringen att ske i redan befintliga berg-rum tillsammans med marinen.

Personalfrågan

För cirka ett år sedan, då propositionen om kustbevakningen som egen civil myndighet lades, fanns stora förhoppningar och framtidsutsikter hos personalen. De såg fram emot att under egen myndighet föra kustbevakningen framåt och bredda arbetsuppgifterna.

Denna positivitet har nu förbytt i en motsats genom kommitténs förslag till samlokalisering med marinen. Röster från kustbevakningspersonal gör gällande "att det var inte i knäet på marinen vi ville bygga ut kustbevakningen".

Vid de föreslagna lokaliseringarna riskerar stora delar av den nuvarande personalen att söka sig till andra arbetsområden utanför kustbevakningen.

Förutom själva lokaliseringen som i sig medför en "militarisering" kommer rekryteringen att bli snäv och i hög utsträckning utgående från militär personal som söker till kustbevakningen. Bristen på sökande med andra erfarenheter medför också en klar förskjutning mot militärt tänkande och agerande.

Kommande lokala lokaliseringar

Även den kommande lokala lokaliseringen kommer att medföra militarisering. Kustbevakningens nuvarande sambandscentraler kommer enligt ett nyligen avgivet förslag att avbemannas. Endast sambandscentralen i Gryt, till vilken särskilda medel anvisats bl. a. med anledning av motion från vpk, synes få en nådatid på något eller några år.

Riksdagens beslut 1987 om kustbevakningens sambandscentraler innebär att dessa skall fortsätta sin nuvarande verksamhet. Riksdagen uttalade, med anledning av deras strategiska placering och utifrån de uppgifter de har att sköta, att de skall finnas kvar. En avbemannning skulle kräva nytt beslut i riksdagen. Framför allt gäller detta Gryts och Kungshamns sambandscentraler som särskilt uppmärksammades.

Enligt kommittén skall sambandscentralernas uppgifter övertagas av marinens sjöcentraler. Man föreslår dessutom att fyra tjänster överförs från kustbevakningen till marinen för detta ändamål.

Kustbevakningens sambandscentraler har strategiska placeringar som inte marinens sjöcentraler har. Dessutom har de sådan kontakt med fiskare, ortsbefolkning, nöjesglare m. fl. som militär personal aldrig kan uppnå. Detta är inslag i sjösäkerheten som riksdagen ansåg viktiga vid sitt beslut om deras bevarande.

Att nu bifalla samlokaliseringen på regional nivå innebär även att riksdagen binds upp till att i ett senare skede acceptera avbemanningen — nedläggningen — av sambandscentralerna och det civila kontaktnätet.

Kustbevakningen kommer i denna skepnad *inte* bli den naturligt samlade myndigheten för all civil sjöövervakning.

Andra myndigheter

Med den ovan beskrivna utvecklingen är risken stor att andra myndigheter bygger upp eller förstärker egna sjöburna enheter. Detta gäller bl. a. polis, tull och räddningstjänsten.

Tullen har redan planer på att inrätta sjöburna enheter för att klara sjöbevakningen i Öresund och hamnbassänger. Detta ses som en nödvändighet för att motverka bl. a. knarksmuggling.

Det vore för samhället en större besparing och rationellare användning av resurserna med en civil organisation som verkar på sjön hela året än det scenario man kan skönja av kustbevakningens "militariserade" framtid.

Organisationskommittén

Enligt vpk:s mening har organisationskommittén inte följt direktiven. Där står att "kommittén bör med särskild uppmärksamhet analysera och beskri-

va hur relationerna till försvarsmakten skall utformas så att kustbevakningens särskilda karaktär, identitet och civila profil bibehålls". De klart uttalade meningarna om särskild karaktär m. m. har inte beaktats. Inte heller har personalens synpunkter beaktats. Båda dessa frågor betonades i riksdagsbeslutet.

Mot. 1987/88
Fö11

Vpk:s förslag

Den föreslagna organisationen överensstämmer inte med en *civil* kustbevaknings arbetsuppgifter. Tiden är knapp för att sätta den nya organisationen "i sjön" oavsett vilken karaktär den skall ha. Därför föreslår vpk ett moratorium på ett år. Denna tid bör utnyttjas för att, i samverkan med personalen, utarbeta ett förslag till kustbevakningsorganisation där dess "särskilda karaktär, identitet och civila profil bibehålls".

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1987/88:142,
2. att riksdagen beslutar om ett moratorium i enlighet med vad som i motionen anförts.

Stockholm den 20 april 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måhrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Tommy Franzén (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Oswald Söderqvist (vpk)